

KRONIKA MĚSTA ÚVALY

STŘEDOČESKÝ KRAJ
okres Praha-východ

Od 1. ledna do 31. prosince 1990

Razítko města a podpis starosty

Podpis kronikáře

Kronikářský záznam za rok 1990 obsahuje 23 stran, slovy: dvacettři stran, od č. 1 až do č. 23. Kroniku v lednu 2016 sepsala PhDr. Lenka Mandová na základě informací ze Života Úval, zápisů z jednání městského zastupitelstva MěNV v Úvalech a knihy Úvaly v průběhu staletí.

KRONIKA roku 1990

rok politických změn a konání svobodných voleb po 44 letech

Předsedou **Městského národního výboru** v lednu 1990 byl Ing. Jaroslav Pikner, místopředsedou Ludvík Haužvic, tajemnicí Pavla Chabrová, rozená Kozlerová. /Ta se velmi zasloužila o začátek výstavby inženýrských sítí a bezprašného povrchu ulic/. Všichni tři byli členy KSČ, což platilo i o většině členů rady MěNV.

Všichni předsedové i členové komisí při MěNV připravili půlroční plán práce – komise sociálně zdravotní si naplánovala kontrolu hygieny v restauračních zařízeních, ve školních jídelnách, kontrolu stravování důchodců. Komise školská, mládeže a tělovýchovy se zaměřila na údržbu v Slavoji, Sokole, ve školských zařízeních, ve Svazarmu /Svaz pro spolupráci s armádou/. Chtěla připravit oslavu 1.máje, Dne dětí nebo zajistit volby do zastupitelských orgánů. Finanční komise chtěla kontrolovat vybírání domovní daně, zemědělské daně, kontrolovat dávky nemocenského pojištění, kontrolovat hospodaření místního kina a hlavně provádět kontrolu čerpání rozpočtu v různých kapitolách.

Ale. Společnost se nacházela několik málo týdnů po 17. listopadu 1989.

10. ledna zasedala rada MěNV se zajetým programem - hodnotila závazky za rok 1989, vyhodnocovala výkon státní správy v r. 1989, byl hodnocen dvoudenní vánoční trh na nám. M. Majerové, řešila se bytová otázka, ale posledním bodem byla otázka rekonstrukce, nebo volby rady NV. JUDr. Jiří Kafka informoval přítomné, že Federální shromáždění s největší pravděpodobností schválí kolem 20. ledna návrh zákona o kooptaci poslanců do rady i na místa funkcionářů místních národních výborů. **24. ledna zasedala rada MěNV**, která vedle řešení bytové otázky, hodnocení vánočního trhu, hodnocení závazku připravovala plenární zasedání. Člen rady Ing. Černý informoval o ověřování faktur za plynofikaci. Středočeské plynárny opravovaly poruchu v ulicích Kollárova a Prokopa Velikého. Rada NV souhlasila s povolením soukromého hospodaření - opravy pneumatik a výroba mechanické pryže. **Byl obnoven v Úvalech Junák** současně se žádostí o předání vybavení a přidělení prostor, které mají v držení SSM /Socialistický svaz mládeže/ a Pionýrská organizace SSM.

Hlavním bodem byla opět rekonstrukce, nebo volba rady národního výboru. Na jednání byl přítomen i předseda ONV JUDr. Petr Štícha.

Jednotliví poslanci NV postupně v lednu skládali mandáty. Po odsouzení zásahu na Národní třídě odstoupil již 24.11. 1989 poslanec Zbyněk Slavík. Člen správní komise JUDr. Václav Jaroš se vzdal některých funkcí již 27. září 1989. Předseda VLK / Výbor lidové kontroly/ Jan Petříček abdikoval k 11. lednu. 8. ledna odstoupil JUDr. Miroslav Šipovič, dále Jindřich Řeřábek, který ještě na zasedání v lednu požadoval, aby MěNV zřídil prodejnu potravin V Setých, dále Ing. Kamil Veselý. 11. ledna odstoupil z funkce předsedy Výboru lidové kontroly Jan Petříček.

16. ledna pověřil původní předseda s tajemnicí MěNV v Úvalech **pana Ing. Ivana Černého**, člena rady MěNV a předsedu komise výstavby při MěNV, aby se 16. 1. zúčastnil **ustavujícího sjezdu Svazu měst a obcí**. Město Úvaly se stalo členem Svazu měst a obcí.

Mezi ověřovateli zápisů čteme jména Ludvík Haužvic, Václav Uchytíl, člen rady Ing. Miloslav Breda, jenž rezignoval k 31.1., ale zůstal poslancem až do voleb, dále Ing. Ladislav Morávek. Ivo Šramota, člen rady a předseda finanční komise, odstoupil k 31.1. 1990. Upozorňoval na nebezpečí, že v době chaosu nebude MěNV schopen včas splácet faktury.

Stále jsme v lednu měli poslance v Okresním národním výboru Praha-východ

soudruha Františka Lajtnera.

Členové rady MěNV, kteří postupně skládali mandát

Jaroslav Pikner, předseda MěNV, abdikace k 31.1. 1990

Ludvík Haužvic, místopředseda, abdikace 22.12.1989

Pavla Chabrová, tajemnice, abdikace k 31.1.1990

Ing. Miloslav Breda, člen rady, formálně odstoupil, ale mandát si ponechal

Hana Bednářová, abdikace

Ing. Ivan Černý, člen rady, který jediný nerezignoval, svěřeno podpisové právo

Petr Hrouda, abdikace k 31.12. 1989

Ing. Ladislav Morávek, nedoporučoval jednání s OF, abdikoval v lednu

JUDr. Miroslav Šipovič, abdikace 8.1.

Ing. Ivo Šramota, abdikace k 31.1. 1990 /dodržovat včasné placení faktur - obavy/

Jindřich Řeřábek, abdikace v lednu

Václav Uchytíl, abdikace

Ing. Kamil Veselý, abdikace k 10. lednu

Poznámka: k 30. lednu zbyl z celé rady jen Ing. Ivan Černý.

Rada v prosinci 1989 vyzývala občany, kteří byli před dvaceti lety poškozeni vedoucí úlohou strany, aby se dostavili na MěNV. Dochoval se dopis podepsaný tajemnicí P. Chabrovou z 11. 12. 1989, která jménem Rady MěNV v Úvalech žádala předsedu vlády, aby „byly co nejdříve připraveny a zákonodárnými sbory přijaty zákony spolčovací, shromažďovací, petiční, zákon tiskový a vydavatelský. Za prvořadé považuje urychlené přijetí demokratického zákona o volbách, aby co nejdříve byly vyhlášeny svobodné volby. Samozřejmostí je, že se staví /rada – pozn. redakce / za požadavky studentů a věří, že viníci akce 17.11. 1989 budou už skutečně a co nejdříve odhaleni a podle platných zákonů potrestáni“.

V návaznosti na ustanovení místních OF vzniklo **OF okresu Praha-východ dne 1. ledna 1990**. Ke spolupráci s Úvaly byly vyzvány Jirny a Škvorec. 11. ledna požadovalo 6 mluvčích účast na jednání rady ONV. Po schůzce s JUDr. Štíchou bylo dohodnuto, že 3 zástupci OF se budou účastnit rady a že se bude jednat o rekonstrukci správy okresu. Život kladl nároky, a tak se rada odmítavě vyjádřila k výstavbě krematoria a velkokapacitního skladu odpadů v okrese. OF vyjádřila nesouhlas, aby se na správě nadále účastnili zkompromitovaní členové KSČ. OF odmítala kabinetní politiku i na obcích, požadovala demokratičtější metody. Zástupce úvalské OF Josef Mestek dále informoval naše občany o požadavku rekonstruovat Radu Okresního národního výboru Praha-východ. Tyto požadavky podpořil mluvčí OF v Úvalech Ing. Oldřich Kovář. Společně navrhli do nově rekonstruované rady členy OF z Úval.

Jednání mezi OF a funkcionáři MěNV skončilo abdikací komunistů k 31. lednu

Po vánočních a předsilvestrovských jednáních, např. 21.12. 1989 mezi J. Piknerem, L. Haužvicem, P. Chabrovou a I. Černým za MěNV a zástupci OF, která s návrhy kompromisu v různých variantách pokračovala 3. ledna mezi vedením města, zastoupeným J. Piknerem, P. Chabrovou a L. Haužvicem, a zástupci Koordinančního výboru Občanského fóra, zastoupeného Ing. Oldřichem Kovářem, Ing. Radkem Mandou, Ing. Petrem Tesařem, JUDr. Miroslavem Šipovičem, došlo k abdikaci tří čelných funkcionářů MěNV.

3. ledna jednala mimořádná rada MěNV, kde padaly různé návrhy od abdikace k udržení pozic. Jediný J. Petříček podotkl, že dříve k získání funkce bylo zapotřebí

členství v KSČ. O kritice stávajícího stavu se na radě mluvilo jako o slovním napadení – konkrétně od Ing. Kováře, Ing. Kloudy a Libuše Mandové, kteří požadovali na plenárním zasedání 19.12. 1989 odstoupení komunistů. Předseda Pikner poukazoval na to, že teprve od r. 1986 se budují inženýrské sítě. Poslanec MUDr. R. Procházka, předseda komise sociálně zdravotní, si posteskl nad nízkými finančními zdroji pro zvládnutí nastolených úkolů. V usnesení se funkcionáři dohodli o svém odstoupení k 30. lednu včetně celé rady a předsedy VLK.

Pak pokračovalo jednání se zástupci OF, kde jednou z možností bylo setrvání tajemnice ve funkci. JUDr. Němec opakoval potřebu rekonstrukce rady. 29. ledna a 1. února v hotelu Sport jednalo OF s Čsl. stranou lidovou, zastoupenou poslancem MěNV Antonínem Šťovíčkem, dále zástupci Komunistické strany Československa /Drexler, Pech/, o rekonstrukci rady MěNV. Za radu MěNV přišli I. Černý a L. Morávek, za OF ONV Josef Mestek. Další tři zastupovali Národní frontu ve městě: za Sokol byl přítomen Jan Dráb, za Stavební bytové družstvo p. Vladimír Kazda a dále byl účasten dentista Jaroslav Hora. Ing. I. Černý informoval o ústavním zákoně FS z 23. ledna o odvolávání poslanců zastupitelských sborů a volbě nových poslanců NV do 31.3. 1990. OF se snažilo nezhoršovat situaci ve městě, navrhovalo kooptovat do Rady NV dva místopředsedy, Ing. Černého a JUDr. Šipoviče. Ten ale abdikoval.

Poznámka: zvolení členové rady abdikovali, zbylí zvolení poslanci nevyvíjeli viditelnou činnost, na MěNV zbyl jediný člen rady Ing. Ivan Černý.

Lednové setkání OF s občany

Koordinační výbor OF zorganizoval 12. ledna v kulturním domě 2. setkání s občany. Hlavním bodem byl úkol rekonstruovat radu MěNV. 5 kandidátů včetně Ing. I. Černého odmítlo nabízenou funkci předsedy MěNV. Sál byl zaplněn do dvou třetin. Setkání řídil Ing. Jan Pergler.

Změna ve vedení města

Plenární zasedání MěNV se uskutečnilo 28. února v Kulturním domě M. Majerové, kde se kooptací ustavilo nové vedení města včetně rady a potřebných poslanců s mandátem do voleb. Z původních 58 poslanců se dostavila většina, 12 bez omluvy, 3 se omluvili. Jednání bylo přítomno 68 úvalských občanů. Plenární zasedání vzalo na vědomí odstoupení předsedy J. Piknera, místopředsedy L. Haužvice, tajemnice P. Chabrové, předsedy VLK Jana Petříčka, složení poslaneckých mandátů Rady MěNV, jedinou výjimkou byl Ing. I. Černý, a dalších poslanců. Předsedou MěNV byl zvolen Ing. Ivan Černý, místopředsedou JUDr. Miloš Němec. Tajemnicí se stala Jana Tůmová. Plenární zasedání jí usnesením č.5/90 uložilo do příštího plenárního zasedání vypracovat plán práce Rady MěNV, radě uložilo předložit návrh na složení komisí. [Usnesením č.4/90 se na žádost obyvatel Dobročovic obec oddělila od Úval.](#)

Plenární zasedání zvolilo nové poslance: Janu Tůmovou, Jiřího Součka, Jaroslava Adama, Ing. Josefa Martinovského, Ing. Petra Tesaře, Ing. Miroslava Štěrbu, PhDr. Lenku Mandovou, Petra Pazourka, Ing. Zdenku Havránkovou, PhDr. Alenu Bakosovou. Plenární zasedání zvolilo předsedy komisí.

Hned 5. března projednávalo 11 radních / počet navrhl Ing. I. Černý/ rozpočtové provizorium na první čtvrtletí. ONV určil pro Úvaly na 1. čtvrtletí rozpočet Kčs 1 491 500,-. S přebytkem, dotací a sdruženými prostředky činil nakonec pololetní rozpočet cca Kčs 3 610 500,-. Čerpání dosahovalo v 1. čtvrtletí 41 %. Od poloviny roku začala výstavba splaškové kanalizace v úseku 3,5 km v hodnotě 4,5 mil Kčs,

dále výstavba vodovodu, v této době jen 23 % obyvatel bylo zásobeno vodou z veřejného vodovodu. Výstavba rozvodu plynu byla financována Masnou a MěNV. Začalo se s plošnou plynifikací města od Nerudovy po Kollárovu a Maroldovu ulici. Plynový kotel měla dostat zvláštní škola. V srpnu proběhla rekonstrukce státní silnice Kolín – Praha v katastru města Úval. Bezprašný povrch byl položen jen v ulici B. Němcové a v ulici Mánesově, referoval Ing. Josef Horák.

Ještě v březnu bylo jednáno s bývalými poslanci, kteří se nezúčastnili kooptačního plenárního zasedání o jejich případné spolupráci.

Členové rady MěNV od 28. 2. do voleb

Kooptace se opírala o ústavní zákon č. 14 ze dne 23.1. 1990.

Ing. Ivan Černý, předseda NV

JUDr. Miloš Němec, místopředseda NV

Jana Tůmová, tajemnice NV

Ing. Josef Horák

výstavba

PhDr. Lenka Mandová

kultura

Ing. Josef Martinovský

výstavba časté absence

Petr Pazourek

obchod

MUDr. Roman Procházka

zdravotnictví

Eva Pšeničková

škola

Ing. Radslav Pivoňka

sport, otázky školní a mimoškolní

Antonín Šťovíček

člen Čsl. lidové strany bytové otázky,

doprava

Všichni noví radní kooptovali za OF. Poslanci Černý, Pšeničková, Pivoňka, Procházka, Němec, Šťovíček si ponechali původní mandát poslance a byli ochotni pracovat. Takže k 6 v minulých volbách zvoleným poslancům přibýlo kooptací 5 nových poslanců. Všechny oslovil nový předseda s otázkou, zda pomohou v nových začátcích. Podobně tajemnici komise ŠKMTV / školní komise mládeže a tělesné výchovy/ Martu Teplou. /Aktivní důstojník MUDr. Procházka nesměl podle zákona od jara hlasovat/. 5.3. byl přizván do rady nový předseda VLK /Výbor lidové kontroly/ Josef Polák, jenž byl zvolen díky svým zkušenostem jako bývalý místopředseda VLK. Svou kontrolní činnost čistoty vody, obchodů, tržiště či zdravotním stavu dětí /MUDr. Pich/ skončil VLK po volbách. Dr. Karel Pich doporučoval školy v přírodě, protože děti trpí stále více astmatem a alergiemi – 8 %. V Úvalech byla překračována norma obsahu oxidu siřičitého nebo oxidů dusíku.

Na MěNV byli přijati noví vedoucí odborů – Ivan Ledecký z Prahy jako vedoucí odboru výstavby, pí Pavla Svobodová z Prahy jako vedoucí finančního odboru. Tu nahradila pí Marie Sedlecká, která byla původně přijata s promínutím nedostatečného vzdělání. Zprávy podával předseda finanční komise Ing. Ivo Šramota. Pí Jaroslava Krobová byla pověřena vedením správního odboru. Platy se pohybovaly od Kčs 2 800,- do 3 500,-. Průměr byl tehdy Kč cca 3 400,-.

Rada MěNV odmítla půjčit sál Svědkům Jehovovým.

Od 9. března rada mnohokrát žádala o obnovení oddělení Veřejné bezpečnosti /policie/ v Úvalech. Vedení obce zdůvodnilo svůj požadavek velikostí regionu, nárůstem výtržnictví, protože si mnozí pletou demokracii s anarchií. Místnosti jsou i po zrušení oddělení Veřejné bezpečnosti nadále k dispozici. Žádost podpořilo i úvalské Občanské fórum. Od března byli pověřeni vykonáváním sňatků v malém sále kulturního domu Ing. Miloslav Breda a Hana Svobodová.

Pro porovnání vydal MěNV za pololetí r. 1989 241 rozhodnutí, v r. 1990 424 rozhodnutí: oprava silnic, úhyn ryb, kritický nedostatek bytů, hodnocení práce Drobné provozovny pod vedením pí Hany Žatečkové, volby, plynofikace, rekonstrukce benzínové stanice, zprávy ze školství a kultury, inventarizace majetku města

Čerpání z rozpočtu ve výši Kč 1 191 500,- dosáhlo za 1. čtvrtletí 73 %.

V dubnu organizoval NV brigádnický úklid města, začal připravovat zprovoznění koupaliště s novými službami v rámci občerstvení.

NV mohl přidělovat byty jen v rámci svého omezeného fondu. Silné poválečné ročníky, které se ženily a vdávaly ke konci 60. a v 70. letech, si stavěly družstevní domy Na Homolce nebo upravovaly přízemní rodinné vilky na jednopatrové.

Déle než rok bylo řešeno přidělení bytu zaměstnankyni MěNV pí Krobové. Jí přidělený byt byl bez vědomí místopředsedy NV či předsedy bytové komise předán p. Varvařovskému z Č. Krumlova. Pí Krobová se po rozvodu nenacházela v dobrém nervovém stavu, bydlela v garáži, i když jí patřila polovina vilky. Přitom přidělení bytu bylo odsouhlaseno již minulou radou v r. 1989. Místopředseda JUDr. Němec vyžadoval předání bytu do 30.9. s tím, že u pí Krobové by se mohlo díky jejímu stavu jednat o ztrátu života.

Dům po zemřelé pí Dlaskové byl radou prodán pí Marii Sedlecké, vedoucí finančního odboru. O dům měl zájem dům dětí a mládeže i MUDr. Procházka, jenž zde chtěl zřídit oddělení interny a stomatologie, a dalších 30 zájemců. Polovinu parcely získal zahradník Karel Kváča, sdělil radě předseda NV Černý, aniž by otázka parcely byla v radě odhlasována. Další žádost p. Kváči nebyla radou kladně vyřízena.

V červenci vyrostla na náměstí Svobody **stavba nákupního střediska**, kterou ještě naplánovalo minulé vedení. Jednalo se o akci Z, tedy svépomocnou, což nebylo technicky uskutečnitelné, a tak MěNV jednal v letech 1985-6 o realizaci s Průmstavem. Pro získání 4 mil. Kčs se vedení města uvolilo vybudovat v rámci civilní obrany kryt pro 600 osob. Kryt v podzemních prostorách mohl být využit jako sklad. Díky p. Ludvíku Haužvicovi se podařilo převést stavbu z akce Z do systému komplexní bytové výstavby, a tak byly investorem hrazeny náklady nikoliv ze 70 %, ale 100 %. Rozpočet architektonicky nevhodné stavby mezi rodinnými domky byl stanoven na 19,6 mil. Kčs.

Podle sdělení starosty Ing.I. Černého byl 31. ledna národním výborem založen **státní podnik Stavební závod**. Prvním ředitelem byl v březnu jmenován Ing. Dvořák, který do té doby pracoval na MěNV na odboru výstavby. Za jeho vedení byla postavena hrubá stavba nákupního střediska na nám. Svobody, kde bylo sídlo firmy. Konkrétně byla provedena montáž z prefabrikovaných prostorových buněk systému Variel.

Prodejny v soukromých domech dostávaly výpověď, a tak se stavba nákupního střediska jevila pro obchodní obslužnost obce výhodná.

Současně byla k nákupnímu středisku položena elektropřípojka a v ulicích Wolkrova a J. Fučíka byla provedena montáž plynovodu. V rámci snížení finančních prostředků na akce Z nebyly městu Úvaly přiděleny na plynofikaci žádné finanční prostředky, píše 11.5. tajemnice Jana Tůmová.

Vedoucí odboru výstavby Ivan Ledecký podal zprávu 7.5. o akcích Z, což byly brigádnické akce, kde obyvatelé sami bezplatně stavěli, kopali, uklízeli, vylepšovali stav občanské vybavenosti. Stát přispíval určenými procenty odhadované ceny, tyto finanční prostředky sloužily k nákupu materiálu.

Poznámka: v 50. letech se takto přestavoval hostinec u Komberců na Kulturní dům

M. Majerové, v 60. letech se stavěla nová stavba zdravotního střediska. Brigádníci vykazovali tyto hodiny při nástupu do jiného zaměstnání, při přijímání dětí na střední a vysoké školy, při přidělování bytů apod.

Pan Ledecký uvádí, že se začala zavázat kanalizace v ul. Prokopa Velikého. Mimo úprav na křižovatce Jungmannova a Nerudova se nebude z finančních důvodů stavět další část kanalizace. Při jednáních se Stč.VaK Říčany se dohodlo, že při výstavbě vodovodu ke zvláštní škole bude položeno potrubí vodovodu i v Havlíčkově, Čechově a Nerudově ulici. Podobně se dohodlo napojení plynovodu ke zvláštní škole. Byly zahájeny práce na ČOV II. Koupaliště mělo získat nový transformátor a rozvaděč. Za 4 měsíce bylo proinvestováno Kčs 379 813,-.

V říjnu uvažovalo město o stavbě hotelu se společenským sálem na nám. Svobody.

Svobodné volby /voliči si směli za plentou vybrat z politických stran, nevolili jedinou kandidátku Národní front, nenásledovala žádná perzekuce jako za minulého režimu /.

První svobodné volby od r. 1946 se uskutečnily 8. a 9. června za účasti 3 416 voličů, kteří odevzdali hlas poslancům **Federálního shromáždění**, do Sněmovny lidu a do Sněmovny národů, a **České národní rady**. Účast občanů včetně obyvatel Dobročovic dosáhla 96 %. Dále zde volilo dalších 59 občanů. Z 23 politických stran a sdružení vítězilo Občanské fórum – 70,66 % do Sněmovny lidu, 70,56 % do Sněmovny národů, 67,13 do ČNR. Lidovci získali 4 až 5 %, Čsl. strana socialistická od 3,5 do 4,47 %, druhá neúspěšnější strana - KSC 9,23 %, 8,81 %, 8,98 %, Zelení 2 až 3 %.

Poznámka redakce: pracovnice správního odboru připravily volby velmi pečlivě. Občané se chovali důstojně, někdy museli pro velkou účast ve volbách chvíli čekat. Potřebných 5 % získalo jen OF a KSC, lidovci do ČNR. 1. místo ve Sněmovně národů ve Středočeském kraji získal za OF Ing. Miloš Zeman, prognostik z Prahy 2.

Práce částečně kooptované rady MěNv pokračovala. JUDr. Květenský informoval, že nový zákon o vyřizování přestupků bude platit od 1.7. Dále radu trápily problémy v oblasti **životního prostředí**. Obyvatelé vypouštěli splašky do Výmoly, Interiér šířil nepříjemný pach spálené umělé hmoty. Jednalo se o potřebě častějšího měření ovzduší. Voda obsahovala vysoké procento dusičnanů, voda nebyla vhodná nejen pro kojence, ale ve větší míře ani pro dospělé. Ing.Černý navrhl založení nové skládky. Na silnicích nebyly vyznačeny přechody pro chodce. Pí V. Horáková spadla do neoznačeného výkopu, regres byl proplacen ve výši Kčs 6 562,-. Usnesení rady z 18.6. nabádalo k rozsáhlému šetření finančních prostředků. Poslanec Šťovíček podal zprávu, ze které vyplývá, že chodníky a komunikace nejsou očištěny, protože slouží jako sklad stavebního materiálu, časté jsou překopy chodníků pro výstavbu plynovodu nebo vodovodního řadu. Velkým problémem byly černé skládky, i když město přistavovalo valníky pro sběr biologického odpadu. Společně s Českým rybářským svazem byla kontrolována kvalita vody ve Výmole a v rybníku na Hodově. Se státním statkem bylo projednáváno množství použitých umělých hnojiv.

Ve městě pracovala srážkoměrná stanice spolupracující s Českým hydrometeorologickým ústavem.

Rozpočet

Městský národní výbor v Úvalech disponoval v polovině r. 1990 Kčs 3 593 000,-.

Na místní komunikace vyčlenil Kčs 355 000,-, z toho údržba ve výši Kčs 280 000,-

V kapitole školství bylo čerpáno Kčs 1 294 000,- z toho za potraviny Kčs

770 000,- a za elektrickou energii Kčs 150 000,-. Z kapitoly kultura bylo čerpáno Kčs 250 000, z toho byla potřeba na údržbu 125 000, dotace kinu činila Kčs 30 000,- / Proti r. 1989 o 18 000 menší, takže nedostačující./

Správa NV stála Kčs 230 000, z toho poštovné Kčs 93 000,-

Sociální péče obdržela Kčs 185 000,-

Místní hospodářství potřebovalo Kčs 1 279 000,-, z toho údržba 100 000, mzdy pracovníků veřejně prospěšných služeb obsáhly Kčs 500 000, veřejné osvětlení stálo Kčs 300 000,-.

NV dostal dotace od ONV na výstavbu inženýrských sítí v Havlíčkově ulici a v Radlické čtvrti a též na vodovod a kanalizaci na Vinohradech. Na vodovodní řad a kanalizaci v Klánovické a Grégrově ulici přispěly Chemopetrol Benzina a ČKD Praha -Trakce. Některé dotace nebyly vysoké, ale účelová dotace na přístavbu zvláštní školy činila Kčs 2 500 000,-. Rada si uvědomovala zoufalou situaci školní kuchyně a jídelny, byla nutná nová výstavba.

Zpráva o hospodaření MěÚ za rok 1990

Příjmy Kčs 10 612 916,-

Výdaje Kčs 10 501 403,-

Překročena byla kapitola školství, protože se navýšily náklady na stravné a elektřinu, dále v kapitole správa, protože se zvedly ceny za telefon a elektřinu, na přípravu voleb, v kapitole sociální, protože byly vyplaceny jednorázové dávky důchodcům.

U kapitoly místní hospodářství, protože byly koupeny elektrické výbojky pro místní osvětlení v rámci předzásobení, došlo též k navýšení. Rozpočet byl vyrovnaný.

Rozpočet MěNV v září

Město mělo v září k dispozici Kčs 6 153 000,- a díky stavbě zvláštní školy utratilo Kčs 6 772 450,-

Rozpočet v listopadu

Město utratilo oproti plánovanému rozpočtu 7 mil. Kčs 10 532 497,-.

Z přímých prostředků ONV Praha-východ bylo uhrazeno Kčs 1 300 000,-

/400 000 na plynofikaci, 300 000 na kanalizaci, 150 000 na plynofikaci v Havlíčkově ulici, 300 000 na vodovod ve Fučíkově, dnes Rašínově ulici, a 150 000 na ostatní akce/.

Z rozpočtu bylo čerpáno: Kčs

přístavba zvláštní školy - 3 765 656,-

vodní hospodářství 4 295,-

doprava, komunikace 315 811,-

světelná křižovatka 7 339,-

školství 1 156 625 rozdíl mezi školstvím a kulturou byl 1 mil.

kultura 160 367,- rozpočet zněl 329 000,-

správa NV 252 114,-

sociální péče 201 408,-

místní hospodářství 1 274 576,-

nákupní středisko 34 798,-

všeobecná pokladna 985 388,-

akce Z- inž. sítě 2 378 411,-

NV Kčs 6 000,- na úhradu nákladů.

Volby do obecních zastupitelstev

V sobotu 24. listopadu se konaly volby do zastupitelstev obcí. Podle počtu obyvatel, necelých 5 000, se podle zákona volilo 17 členů obecního zastupitelstva. OF nabídlo voličům 17 kandidátů, dále kandidovali 4 nezávislí, 3 komunisté – Miloslav Breda, František Lajtner a Mysliveček, 2 lidovci – Miroslav Vlasák a Antonín Šťovíček, 3 za Stranu zemědělskou. Za Republikánskou unii kandidoval Petr Pazourek. Kandidovala i Strana zelených a další nově vzniklé strany. Volit přišlo 78,4 % obyvatel. Do obecního zastupitelstva bylo zvoleno 10 kandidátů za OF, 4 nezávislí kandidáti, 1 za KSČ, 1 za Čsl. stranu lidovou a 1 za Stranu zelených. Starostou byl zastupiteli zvolen Ing. Ivan Černý, místostarostou Jaroslav Tourek, od 1. května pracovala jako uvolněná místostarostka Ing. Václava Baumanová, roz. Svobodová. Jednalo se o kandidáty OF.

Zvolení členové obecního zastupitelstva podle politických stran a hnutí

za OF

MUDr. Soňa Brousková, Ong. Ivan Černý, Jan Král, Ing. Václava Baumanová, Roman Kroutil, Jaroslav Tourek, Josef Levý, Ing. Miloslava Tauerová, Ing. Josef Zahrádka, CSc., Ing. Bohumil Němec

4 nezávislí kandidáti

Jana Pospíšilová, Ing. Josef Horák, František Smolík, Ing. Ivo Šramota

za KSČM /Komunistická strana Čech a Moravy/

Ing. Miloslav Breda

za Československou stranu lidovou

Ing. Miloslav Vlasák

za Českou stranu zelených

Vladimír Jelínek

Politické strany

Na červnové volby se připravovala jen KSČ, která měla v každé části Úval své důvěrníky a pravidelně obesílala své členy do volebních komisí. KSČ požádala o pronajmutí sálu v kulturním domě pro pravidelné schůze jednou za měsíc. Poznámka : domnívám se, že KSČ má v Úvalech nejlepší archiv. Dění po listopadu 1989 sledoval pravidelně v kulturním domě pedagogický pracovník Josef Březina, poznámky kronikáře PhDr. Stanislava Sedlmayera byly předány pozdějšímu kronikáři Ing. M.Bredovi, stálému členu KSČ. Toto mi potvrdila pí Sedlmayerová.

V článku J. Pecha v Životě Úval, pracovníka českobrodské Karmy, odsoudili úvalští komunisté „praktiky dřívějšího stranického vedení“. Ocenili věcný přístup zástupců OF při rekonstrukci rady národního výboru. Chtějí si „osvojit svobodné a demokratické přístupy v myšlení a jednání.“ Hlavním představitelem městského koordinačního výboru KSČ byl zvolen soudruh Ladislav Drexler.

Poznámka: jednalo se o jednoho zetě učitele Karla Štefana.

V ŽÚ se objevovaly články nabádající k nevěření slovům komunistů. Příliš bolestné zážitky a osvětlení praxe stalinismu, jenž neměl s vládou proletariátu nic společného, vypsál pan Hejsek.

Čsl. strana lidová přetrvává v Úvalech od svého založení. Patřila do svazku Národní fronty, ale na moci se nepodílela, takže nebyla vyhledávána kariéristy. Předsedkyně Marie Herejková a poslanec rady MěNV Antonín Šťovíček zvali do strany věřící bez rozdílu vyznání, všichni se s programem mohli seznámit v tiskovině Lidová demokracie. Lidovci byli podle pí Herejkové jedinou

nemarxistickou stranou s křesťanským programem. V únoru se členové začali chystat na stranický sjezd v Paláci kultury.

Čsl. strana socialistická a po Únoru 1948 násilně zrušená **Čs. strana sociálně demokratická** neměla v Úvalech zastoupení. Viz věznění přesvědčeného sociálního demokrata učitele Bohumila Trnky v 50. letech, jenž byl zvolen 1. předsedou NV po květnovém povstání 1945.

Při volební kampani zavítali z jiných měst zástupci jiných stran. Paní Vlasta Wolfová z Čelákovic za Čs. stranu socialistickou hovořila o ekologických problémech na hranici devastace krajiny, přišel i zástupce nově založené **Strany zelených**.

Občanské fórum bylo založeno na přelomu listopadu a prosince 1989 v domě Lenky a Miroslava Mandových, v sokolovně, ale také v mnohých organizacích, např. ve zdravotním středisku, a v některých závodech. Pan Āupa se v KD prokázal předsednictvím jedné skupiny. Podle výzvy OF v Praze byly tato skupiny sjednoceny do jedné organizace OF v Úvalech, tímto administrativním krokem byl pověřen Ing. Radko Manda. OF se scházelo v sokolovně, zvolilo si koordinační výbor v čele s Ing. Ivanem Černým. Několik členů bylo v únoru kooptováno do nové rady – Petr Pazourek, Lenka Mandová, Josef Martinovský. Roman Procházka, Josef Horák a Ing. Ivan Černý měli mandát z minulých voleb podobně jako ostatní členové nové rady MNV.

OF se slovně snažilo přeměnit úvalské nocležníky v občany.

3. března se v Úvalech v kulturním domě konal **1. sněm OF Praha-východ**. Sněmu se zúčastnilo 93 delegátů ze 49 obcí a měst.

Rada ONV již byla rekonstruována

Předsedou ONV se stal JUDr. Karel Berkovský, tajemníkem Josef Mestek z Úval. 1. místopředsedou byl zvolen JUDr. P. Štícha, 2. místopředsedou J. Burdová, 3. místopředsedou K. Pála. V radě zůstalo 5 komunistů, přibýlo 6 radních za OF, 2 za Čsl.stranu socialistickou, 2 byli lidovci. Ze 100 poslanců uvádím jen úvalské občany: František Lajtner za KSČ, A. Karlová, Josef Mestek, V. Chalupová a Ing.Václav Tůma za OF.

Tématem jednání byla ekologie, zestátnění majetku KSČ, možnosti řídit si obec pokud možno sami. Hovořilo se o rehabilitaci nevinných lidí, hlavně učitelů.

Vytváření terciární sféry – služeb v přípravné fázi

před r. 1990 byly nabízeny služby v rámci Drobné provozovny – celkem 26 služeb. Nabídka Okresního podniku služeb, Státního podniku služeb, / čištění oděvů za 10 nebo 30 dnů, svoz obuvi k opravě s dodací lhůtou 1 měsíc, prodejna květin v domě Tučků/nebyla dostačující. Průmyslový podnik svůj objekt v Komenského ulici předal soukromníkovi pro výrobu pryže a opravy pneumatik. Kovopodnik v Husově ulici přijímal a vydával opravené elektrospotřebiče. Pokud v provozovně pracovala jen jedna prodavačka, která onemocněla nebo zašla k lékaři, pak byla prodejna zavřena. Občané na povolení NV podnikali dle vládního nařízení 1/88 Sb., což absolutně nedostačovalo. Státní statek Říčany nabízel opravy klínů, seker a zemědělského náradí. Pak se zjistilo, že podnik neměl kvalifikovaného pracovníka. Pracovní doba v České spořitelně, která postrádala dostatečné kádrové obsazení, byl nevyhovující. Nespokojenost byla spojena i se službami Poštovní novinové služby v Pražské ulici naproti ulici B.Němcové. Budova č. 817 před znárodněním sloužila jako tiskárna. Nadějí se jevila dostavba nákupního střediska. ONV ještě

dohlížel na pracovní dobu prodejen.

Vláda svými usneseními z listopadu 1989 a Krajský národní výbor Středočeského kraje navrhovaly zabezpečit rozvoj turistického ruchu pronajmutím prostor, půjčováním automobilů, organizováním pionýrských táborů atd. Poznámka: v Úvalech chyběly inženýrské sítě, bezprašný povrch, dostatek obchodů, málokdo disponoval telefonem, a my jsme měli zabezpečovat kulturní a společensko sportovní akce v rámci rozvoje turismu.

Rozvoj podnikání podpořil ONV Praha-východ v dopise ze 17.4. jak v duchu nových podmínek, tak v rámci dlouhodobé koncepce.

Do 30.4. bylo vydáno NV 103 rozhodnutí o povolení k poskytování služeb obyvatel. Podle vládního nařízení 1/88 Sb. byl nárůst i v dalších měsících enormní, vedle zedníků, klempířů, elektroinstalatérů, zlatníka a sklenáře, automechanika a truhláře začal pracovat obchod Večerka, protože V Setých v ulici O. Březiny žádný obchod nebyl. V Husově ulici v domě Kučerů byla otevřena prodejna Textilu.

Zpráva z úseku obchodu a služeb mapovala před nadcházejícím létem obchodní síť. Občané byli nespokojeni s kvalitou poskytovaných služeb a zásobování, hlavně s kvalitou chleba a pečiva, s nedostatečným sortimentem mléčných výrobků, s nedostatkem minerálních vod, s nedostatkem kojenecké vody. Částečně se zlepšil stav prodeje nealkoholických nápojů. Problémem byly obchody, kde pracovala jen 1 prodavačka. Týkalo se to podniků Potraviny, Jednota, Zelenina, RaJ / Restaurace a jídelny/, Domácí potřeby. Plynulé zásobování bylo ovlivněno špatným odhadem objednávek, kdy se stávalo pravidlem, že základní potraviny včetně chleba, mléka a másla byly vyprodány již dopoledne. Dále někteří řidiči odmítali pro špatný stav silnic zásobovat některé prodejny, hlavně na Homolce.

Poznámka: bylo prodáváno máslo I a máslo II, v 80. letech se objevilo pomazánkové máslo, šlehačka byla distribuována jen ve čtvrtek, veka v pátek. Prodej byl často jako na příděl – 1 balení tvarohu na rodinu. Chleba a mléko se muselo dopoledne zamluvit, jinak nebylo odpoledne k dostání.

Závodní stravování probíhalo v hotelu Sport – RaJ Říčany, bývalý a dnešní hotel Budka. Občané volající po prodeji zmrzliny budou prý uspokojeni v hotelu Sport. Inspektorka podniku Zelenina Středočeský kraj neodpověděla dostačujícím způsobem, proč její podnik nezásobuje Úvaly ovocem a zeleninou v požadované kvalitě a množství.

Kladně bylo ve zprávě hodnoceno městské tržiště pod vedením p. Kačina, kde prodávali stabilně 1 až 2 drobní pěstitelé. Nedostatky v sortimentu Domácích potřeb byly celostátního charakteru.

Poznámka: nenakupovalo se, ale shánělo se. Rada NV se rozhodla v období od 1.7. do 9.7. regulovat prodej potravin - trvanlivého mléka, másla, mouky a rýže.

Noví živnostníci začali podnikat ve sféře obchodu, nabízeli tolik let chybějící řemeslnické práce, poradenskou činnost. Správní odbor NV zajímavě podotkl, že občané se obracejí na národní výbor v žádostech, které mohou buď sami řešit na místě nebo je k řešení NV nekompetentní.

Poznámka: začala výchova člověka k občanství a zodpovědnosti.

Od 1. května platil nový **zákon o soukromém podnikání č.105/90 Sb.** O možnost podnikat, tedy o živnostenský list, museli Úvalští zažádat na nám. Republiky v domě U Hybernů, kde sídlil ONV. Poplatek za vyřízenou žádost dokladovanou vzděláním či vyučením činil Kčs 100,-. Petr Pazourek podal základní informace včetně povinnosti 15 % daně. Další bylo nepřipraveno – podvojně, nebo

jednoduché účetnictví ? Kdo bude platit sociální pojištění ? Chyběly jakékoliv prostory pro podnikání. Na podzim byl MěNV žádán o nebytové prostory, zatím mohl nabídnout parcely na n. Svobody.

4. září vyšel nový zákon ČNR o obcích č. 367 /1990 Sb. zákonů ČSFR.

Ekologie

Dr. Němec uvedl, že platná norma pro pitnou vodu uvádí maximální obsah dusičnanů 50 miligramů na 1 m³. V r. 1979 to byla zjištěna hodnota 26 mg, v r. 1990 bylo naměřeno 68 mg a 62 mg na 1 m³.

Poznámka: vypouštění splaškové vody nejen z praček, ale i z WC do zahrad někdy i do potoka či dešťové kanalizace bylo v tomto roce až příliš obvyklé, takže se závadné látky dostaly do potoka, kde došlo k úhynu ryb. V červenci se znečištění opakovalo. Voda od školy dorazila do Mlýnského rybníka, kde opět hynuly ryby. Dále bylo zahájeno jednání se státním statkem o omezení hnojení dusičnany.

MěNV opakovaně žádalo Povodí Labe o vyčištění potoka Výmoly. Podzim byl velmi suchý, takže nehrozila povodeň.

Velmi zkušený zahradník města Josef Nachlinger vysvětloval občanům nutnost průřezu stromů, což někdy vypadá jako ničení, ale jedná se o jedinou záchranu stromů. Téměř sám okopával okrasné záhonky, zakládal nové, vypěstovával pro město v obchodě drahé konifery. Velmi se zasloužil o zvelebení města.

Zajištění zimní sezóny

Rada NV připravila k posypu silnic techniku a posypový materiál, rozepsala služby pracovníků VPS / Veřejně prospěšných služeb/. Vyslala do ulic inspektora veřejného pořádku p. Balnera, aby zjistil skladování stavebního materiálu na chodnicích. Obyvatelé se sami měli starat o úklid sněhu.

Při MěNV se začal objevovat problém v souvislosti s nemocí ředitele **Stavebního závodu**, a tak byl v listopadu jmenován p. Chvíla.

Česká státní pojišťovna získala na podzim prostory v Husově ulici v budově užívané **Českou spořitelnou**.

Hasiči upozorňovali prozaickými články na nebezpečí požárů při vypalování trávy. Tato činnost je nejen zakázaná, ale i nepříznivá pro ovzduší. Hasiči, v tomto roce ještě požárníci, stále sídlili v hasičském domě za dnešním Rosenbaumovým parkem. Pan Cmíral nabádal k rozšíření členstva o další dobrovolníky, muže i ženy. V první polovině roku asi nedošlo k žádnému zásahu, protože největším problémem pro p. Cmírala bylo zneužívání telefonní linky hasičů.

Kultura

23. dubna navrhla kulturní komise /Mandová, Havránková/ zřízení kulturního střediska. Kulturní dům byl stále v majetku města. Před zřízením městského kulturního zařízení se o kulturu v Úvalech starali členové kulturní komise při MNV. Koncert Středočeského symfonického orchestru byl minimálně navštíven. Následoval koncert Peterka a spol. a koncert skupiny Visací zámek, oba prodělné. Koncert Wabiho Daňka byl téměř vyprodán. Dále komise zorganizovala 2 burzy knih a gramofonových desek, 1 taneční zábavu, kde hrála skupina Kapky. Hlavním finančním problémem byl kulturní dům vytopit. Provoz mimo oprav si vyžádal Kčs 100 000,-.

Kulturní městské zařízení bylo založeno **1.7.1990** s jedním pracovním úvazkem.

Pracovnice přešla ze zrušeného okresního kulturního střediska k datu 1. října. MKZ sídlilo v Podhájí 1283. Pomáhali další 4 pracovníci na zkrácené pracovní úvazky.

Ještě na podzim a o Vánocích bylo uspořádáno 13 akcí. V říjnu zazpívaly dvojice

K. Plíhal a E. Pospíšil, Paleček a Janík. V listopadu svým kultivovaným způsobem s námi diskutoval Karel Pech. Po zpívajícím právníkovi JUDr. Jahelkovi vystoupil v dalším pořadu Slávek Janoušek. V obřadní síni KD byla uspořádána výstava keramiky pí Kaňkové s možností nákupu kostelecké keramiky. Na Mikuláše přijelo Mimtrio i s malířem Milošem Nesvadbou. V obřadní síni vyslechli návštěvníci vánoční koncert při svíčkách Severočeského strunného dua. Pro žáky 1. stupně bylo uspořádáno představení Pražských marionet. 18. prosince zazpíval v KD Josef Zíma za doprovodu orchestru Jiřího Sládka.

Následovaly ještě 2 vánoční koncerty: v KD se představil pěvecký soubor ZŠ pod vedením F. Smolíka se smyčcovým orchestrem z Českého Brodu. 21. prosince jsme si po skladbách starých mistrů zazpívali v katolickém kostele vánoční koledy. 22. prosince připravilo MKK vánoční besídku pro žáky Možná k vám přijde i kouzelník. Pak děti ozdobily vánoční strom na nám. M. Majerové a zazpívaly koledy. Ne všechna představení byla dostatečně navštívena, některá se setkala s nezájmem.

Pod městské kulturní středisko byla začleněna městská knihovna a kino. Za několik let bylo pro nezájem obyvatel tiše vedením města zrušeno.

V nevyhovujících prostorách v Husově ulici působila [městská knihovna pod vedením pí Ivy Krňanské](#), která začala nabízet ke čtení dříve zakázané autory. Městská knihovna evidovala v r. 1989 6 716 čtenářů, do 18 let jen 270. Knihovnice půjčily 24 405 knih.

V Úvalech nadále pracoval [filmový klub](#) pod vedením Ing. Z. Havránkové, která požádala o právní ochranu pod novým zřizovatelem. Původní zřizovatel, organizace Socialistického svazu mládeže, byl celostátně zrušen. Hrál se v kině každou druhou středu v měsíci. Úvodní slovo před promítáním filmů měl Ing. Jan Kubelka, který dojížděl z Říčan. Součástí některých představení byly i besedy s tvůrci, např. s mladým režisérem Janem Svěrákem, držitelem Oscara za film Ropáci. Zážitkem bylo povídání s mladou režisérkou Irenou Pavláskovou po zhlédnutí filmu Čas sluhů či Vzpomínka na V. Vysockého. V dubnu to byl Kachyňův film Kočár do Vídně, svět není opravdu černobílý. Jednalo se také o připomenutí spisovatele Jana Procházky. Zakázaný slovenský spisovatel Ladislav Mňačko napsal scénář k filmu Smrt si říká Engelchen. Od září pokračoval další ročník se zajímavými filmy, např. režiséra Kachyni Noc nevěsty. Přibyly zahraniční filmy, uvítali jsme anglický humor.

Mimo klub uvádělo místní [kino](#) v sále [Kulturního domu M. Majerové](#) pravidelná filmová promítání každé pondělí, sobotu a neděli od 20 h, v neděli i od 17 h, nebo od 15 h pro děti.

Ke koncertům se otevřel katolický kostel, kde vystoupila nadaná varhanice Markéta Hejsková, laureátka soutěže mladých varhaníků v Opavě.

Vydávání [časopisu Života Úval](#) měl na starosti na konci roku 1989 MěNV. /Dřívější Osvětová beseda již neexistovala/. Po tajemnici Chabrové přešla příprava vydávání měsíčníku od prosince 1989 plynule na novou redakci ve složení PhDr. Stanislav Sedlmayer, PhDr. Lenka Mandová a dále prom. filol. Miloš Měšťánek, vše již bez

dozoru KSČ. V druhé polovině roku přibyla za nadále se kronice věnujícímu PhDr. Sedlmayerovi významná posila v Ing. Vladislavu Procházkovi, pečlivém pisateli a citlivém fotografovi.

Kulturní komise OF uspořádala 25. ledna v Kulturním domě M. Majerové přednášku univerzitního profesora Milana Machovce, DrSc., T. G. Masaryk - demokracie a dnešek.

Pan Jiří Štork uspořádal v pražském divadle Lyra Pragensis výstavu autogramů umělců, hudebníků a herců.

Ohlas z Paříže. Pan Lubomír a Miroslava Krupkovi se zúčastnili v listopadu 1989 mezinárodní výstavy umělecké knižní vazby.

V květnu zemřel úvalský fotograf Jaromír Rajnyš, jehož fotografie dokládaly společně s fotografiemi v r. 1967 zemřelého Josefa Mandy život v obci po mnohá desetiletí. Oba fondy byly shromážděny v domě č. 555.

Poznámka: rozdíl obou byl v okraji fotografie. Pan Rajnyš měl fotografie s rovným okrajem, pan Manda s okrasným vykrajovaným a své fotografie podepisoval inkoustovou tužkou, nebo napsal letopočet.

Kulturní dům

V případě dotace od ONV chtěla rada NV zřídit pod kulturním domem klub mládeže.

Rada MěNV stanovila pronájem kulturního domu za prvé 2 hodiny Kčs 300, za každou započatou hodinu Kč 100,-. /Průměrný plat se pohyboval kolem Kčs 3 400,- hrubého./ Číslo Života Úval zdrazilo od pololetí na Kčs 2,-.

V červenci vyhrál p. Miloš Pálek konkurzní řízení na pronájem sklepních místností pod kulturním domem. Pak přišel jiný zájemce. Dole jsme mohli popíjet víno, hlavní sál jsme chtěli pronajímat na zkoušky či nahrávky cizím orchestrům. Žáci lidové školy umění měli získat nové prostory v postavené zvláštní škole.

Přestavba kulturního domu v letech 1952-1956 v hodnotě Kčs 888 600,-

Dary spisovatelky Marie Majerové dosáhly výše Kčs 248 000 v nové měně

Ve velkém sále kulturního domu, který byl v 50. letech přebudován svépomocí z Kombercova hostince, šlo promítat, pořádat koncerty. Šatny využívala lidová škola umění či klub důchodců. Menší sál sloužil jako obřadní síň. Před šatnami postavily členky kulturní komise kavárenské stolky pro občerstvení.

Poznámka: otáčivé hlediště mělo svou hloubkou, točnou, propadlištěm i dalšími světelnými a zvukovými technickými vymoženostmi špičkovou úroveň na celorepublikové úrovni. Sedadla v hledišti byla stupňovitě uspořádána, sál měl akusticky výborné obložení, nouzové osvětlení. Sedadla byla sklápěcí dřevěná, čalounění by tlumilo zvuk. Pod jevištěm byly uskladněny rekvizity, dnes bychom řekli starožitný nábytek včetně porcelánu a skla. Hostinec byl znárodněn, ale převod nebyl zanesen do katastru nemovitostí. Na přebudování hostince na kulturní dům se podílela v padesátých letech téměř celá generace úvalských mladých mužů, kteří každý den po práci a o nedělích pracovali bezplatně pro obec. Celkově odpracovali 30 000 hodin zdarma.

V čele přípravného výboru stáli předseda J.Moižiš, místopředseda A.Morávek, jednatel J. Štork st., pokladník a účetní A.Verner, stavební dozor A.Klíma a Ing. J.Kejř, revizor účtů A.Štícha.

Kalkulace na přestavbu činila v nové měně Kčs 763 599,26,- a náklad na adaptaci

loutkové scény dosahoval Kčs 85 000,-. V akci Z mělo být přiděleno 60 %, ale Úvaláci obdrželi v letech 1952 -1955 jen 363 000 ,- v nové měně. Chybělo Kčs 146 160,-. Dar ministerstva kultury byl Kčs 10 000, menší obnosy šlo získat sbírkami, dary, prodejem starého materiálu...

Kulturní pracovník Adolf Morávek získal od spisovatelky Marie Majerové, úvalské rodačky, dar ve výši 890 000,- ve staré měně, což činilo Kčs 178 000,- v nové měně. V r. 1954 věnovala M.Majerová Kčs 50 000,- na dostavbu kulturního domu, Kčs 15 000 na vybavení loutkové scény a Kčs 5 000 divadelnímu souboru J.K.Tyl na osvětlení. Dohromady Kčs 248 000 v nové měně po r. 1953. Viz příloha

Průměrné platy nedosahovaly Kčs 1 000,- hrubého.

Zvelebený majetek získali dědicové Jana a Antonie Kombercových r. 1991 v rámci restituce nazpět.

V r. 1990 neexistoval internet, málokdo měl připojenou pevnou linku telefonu, a tak se sběrnou námětů a anket stala prodejna Knihy v Husově ulici 684 pod vedením Ivany Budařové, ke konci roku Dany Štípkové.

24. února byl v sokolovně uspořádán rockový koncert, spíše koncert undergroundové hudby, který velmi negativně okomentovala kultivovaná dáma, výtvarnice: příliš hlasitá hudba, cigaretový dým, velký nepořádek s rozlitymi kelímky, drogy, punkové účesy hlavně přespolních, ukradený kabát jejího manžela.

Jednalo se o jiný druh kultury, který podle vyjádření pořadatelů byl organizačně zvládnut. Pro obyčejného občana byl jistě šokem. TJ Sokol se od akce distancovala, prohlásila, že k podobným akcím v budoucnu sál nepronajme. Akce měla dozvuky při odjezdu opilých návštěvníků na nádraží a v železničních vagonech, kde došlo k fyzickému napadení policie. Druhá strana se k incidentu nevyjádřila. Organizátoři uvedli možnost provokace ze strany Veřejné bezpečnosti.

Školství

Novým ředitelem **Základní školy v Úvalech** se v lednu stal František Smolík, do funkce zástupce ředitele byla opět zvolena pí Růžena Šmejkalová. Na základní škole s 577 žáky se rozhodli místo povinného ruského jazyka nabídnout němčinu, angličtinu a francouzštinu, takže učitelka Tučková začala studovat na Karlově univerzitě francouzštinu, učitelka Poláková němčinu. Učitelka Strnadová byla již plně aprobovaná, takže Úvaly nabídly francouzštinu od 2. pololetí. Anglický lektor se na rozdíl od němčiny nenašel. V rámci občanské nauky osvětlovala náboženské otázky vikářka Čsl. církve evangelické Škeříková. Na výuku římskokatolického náboženství se přihlásilo 10 dětí, s p. Šubrtem zůstalo 5. P. Šubrt měl velké úspěchy s besedami, kde padalo mnoho dotazů. Základní škola byla osmiletá, ale škola uvažovala o prozatímní 9. třídě. Povinná devítiletá docházka byla uzákoněna od školního roku 1992 -1993. Základní škola zahájila od 1. září hodiny práce na počítači. Náklady s provozem hradil ONV. Počítače byly získány bezúplatným převodem. Přesto chybějí nejen nové učebnice, ale pro výuku v dílnách pilky a rašple, protože nejsou v obchodech k dostání.

Poznámka: ředitel Smolík byl v častém kontaktu s MěNV, přicházel na radu, poskytoval rozhovory.

Na konci roku sdělil, že z 84 žáků nebylo na střední školy přijato jen 11 žáků. Z jeho článku vyplývá, že ONV nebyla schopna zaplatit lektora angličtiny. Počítače byly zastaralé a poruchové, do budovy zatékalo, ze střechy padaly tašky.

Ředitelka **Zvláštní školy v Úvalech** PaedDr. Marta Teplá informovala o stavbě nové

budovy zvláštní školy pro cca 40 žáků ve východní části náměstí M. Majerové. Rozpočet s výší Kčs 8 000 000 se díky zvyšování cen vyšplhal na 10 milionů. Předseda Ing. Černý hledal pomoc na ONV a KNV. Od podzimu se ředitelkou stala Eva Bubáková, protože Paedr. M. Teplá odešla pracovat na ministerstvo školství. Všichni žáci byli přijati do učebních oborů.

Ředitelkou **III. mateřské školy** se stala Eva Pšeničková. **Školka i jesle** měly kapacitu 110 dětí. Optimální počet by byl 90 dětí. Školka se potýkala s problémem údržby, cenou elektřiny, nedostatkem materiálu. Nebyla dostatečně vybavena audiovizuálními pomůckami a hračkami.

II. školka pokračovala na **Úvaláku** pod vedením ředitelky Marie Schneiderové. Od 1.7. se provozovatelem stal MěNV. Do této II. MŠ bylo zapsáno 58 dětí. V prvním půlroce byl zaveden vodovod a kanalizace, byla provedena úprava terénu, položena dlažba chodníku v zahradě, provedena květinová úprava objektu, opraven plot a střecha. Poznámka: rodina předsedy MěNV Ing. I. Černý požádala o navrácení majetku.

Městský dům dětí a mládeže pod vedením pí Jany Pospíšilové, která po další desetiletí rozšiřovala mimoškolní činnost mladých, se osvobodil od ideologického tlaku komunistické strany a jejích dohlížitelských orgánů. Dům dětí a mládeže byl založen r. 1988 a jeho zřizovatelem byl ONV, jenž poskytoval finanční dotace. Od r. 1991 se zřizovatelem stal MěNV v Úvalech. 374 dětí tančilo, zpívalo, recitovalo, malovalo, zajímalo se o přírodovědu včetně sázení stromků. V květnu na Berounsku v soutěži chlapani získali 2. a 3. místo, děvčata 1. místo. Děvčata uspořádala módní přehlídku, účastnila se mnohých soutěží. V tomto roce byl velmi úspěšný šachový klub. Byly otevřeny nové kroužky – aerobní gymnastiky, 4 jazykové kroužky němčiny a angličtiny a fotokroužek. MDDM ctí tradice, a tak uspořádal dětský karneval, slosovatelné vstupenky stály Kčs 5,- pro děti, Kčs 10,- pro dospělé, stihl besedu s Jaroslavem Foglarem. V únoru děti připravily kulturní program, vystupovaly v kulturním domě. Výtěžek byl zaslán na konto dětské onkologie. MDDM pořádal nekuřáckou a nealkoholickou diskotéku, kam přišlo 200 návštěvníků. Starší děti pomáhaly uklízet Úvaly.

Církev

Církev římskokatolická, jmenovitě pater Karel Šubrt, nabízel rodičům po čtyřicetileté pauze pomoc v náboženské výchově. Plánoval i klub křesťanské mládeže. Zajímavě informoval občany v časopise ŽÚ o Desetiletí duchovní obnovy, konkrétně o životě sv. Norberta, českého národního patrona, a tehdy ještě blahoslaveného Jana Sarkandra.

Poznámka: asi kvůli vyššímu věku nedovedl velmi vstřícný farář děti nábožensky vlašné obce nadchnout.

Podobně s důrazem na odkaz I. republiky nabízela duchovní služby **Církev československá husitská**, která působila v Úvalech pod vedením charismatického br. faráře Jiřího Kosteleckého z Prahy od r. 1964. Církev se hlásila k odkazu mistra Jana Husa i sv. Václava.

Církev československá evangelická byla ve Škvorci posílána o velmi zajímavou osobnost. Vikářka Irena Škeříková, podporovatelka Charty, byla magnetem i pro úvalské občany. Nabádala k nečernobílému vidění světa, k životu žitému srdcem. Burcovala občany, aby šli volit, jinak by komunisté získali více procent. Před

Vánoce připomněla církevní význam svátků.

Poznámka: podle Ústavy ČSR, potom ČSSR či ČSFR měli občané právo na praktikování náboženství. Pokud však takové dítě potřebovalo posudek pro přijetí na střední školu, dostalo od bývalého ředitele základní školy Karla Drábka poznámku, že rodič je bigotní. Konkrétně mám na mysli Helenku Boudovou a její matku, manželku učitele Josefa Boudy. K. Drábek stával před bohoslužbami před katolickým kostelem a zaznamenával si jména přicházejících žáků. Stejně velké problémy s přijetím na školy měly děti katolické rodiny Nachlingerovy.

Podnikání

V r. 1989 zajišťovala občanům všechny služby **Drobná provozovna při MěNV** s vedoucí Hanou Žatečkovou, roz. Vodičkovou.

Jednalo se o truhláře, zedníka, zámečníka, švadleny, brusiče, autodopravu, opraváře deštníků, topenáře, malíře, elektrikáře a podlaháře, pomocnou sílu, stavební dozor. Dále provozovna nabízela zemní práce strojem Warinski, novou službou byl odvoz fekálií.

Příjmy činily Kč 2 147 940,-, výdaje Kč 1 833 268,-. /Z toho na mzdy Kč 910 656,-/. Hned v lednu 1990 nabízela své služby první soukromá večerka U Václava na rohu Sukovy a Jirenské ulice.

Okresní národní výbor se 2.4. usnesl na vydávání souhlasu k založení podniků se zahraniční majetkovou účastí za podmínky, že majitel bude schopen vše zafinancovat devizami nesocialistických států.

Poznámka kronikářky k **obchodní síti v Úvalech**

Stále jsme chodili nakupovat do Havlíčkovy ulice ke Krejčímu, i když bývalý obchodník Kamil Krejčí zemřel v lednu ve věku 97 let. Další prodejna potravin se nacházela v ulici Rudé armády, dnešní Pražské ulici, naproti bývalé poště v domě Líznerů. Naproti středisku v č. 527 fungovala za velké nespokojenosti občanů samoobsluha. V Pařezině skončila prodejna potravin na konci prosince, protože majitel potřeboval bytové prostory. V Jiráskově ulici v domě Veselých nepovolila rada přeměnit sortiment potravin na maso a uzeniny, které se prodávaly na rohu ulic Žižkovy a Rudé armády U Rejhonů. V bývalém domě U Bucharů fungovala čistírna, pak se přestěhovala do Vojanovy ulice, vedle snad prodej ovoce a zeleniny. Cukrárna na rohu vedle kulturního domu v Husově ulici již byla zavřená. Pak následovala prodejna knih, galantního zboží a větší prodejna drogerie. Za nádhernou skalkou před domy č. 77 a 26 ještě existovala prodejna potravin. V č. 26 vydávala sběrna opravy elektrospotřebičů. Pan Poupa již maso a uzeniny neprodával, to činil někdo jiný, ale v domě Kučerů v Husově ulici jsme kupovali kusový textil. Před Českou spořitelnou nabízela prodejnička papírenské zboží, sešity a vše do školy. Na rohu náměstí a Husovy ulice prodával p. Brojír masné výrobky. Pro svačiny i větší nákupy se na náměstí chodilo k Babůrkovi do domu Kotlabových. Poslední dům před školou patřil prodejně obuvi, nemoderní obuvi. Naproti v domě režiséra V. Šulce se celou dobu prodávalo železářské zboží, vše pro domácnost a zahradu. Na pravé straně rodného domu M. Majerové stála po léta trafika. Ve vjezdu do zahrady u domu Tučků postavili komunisté novou samoobsluhu, krámkem v domě sloužil květinářství. Na rohu Husovy ulice v domě Svobodových jsme si kupovali kabáty, bundy a šaty, často z n. p. Oděvy Prostějov. Nebylo to špatné. Lékárna mě okouzlovala malou předsíňkou a leptanými skly na dveřích. Pak už jen švadleny stříhaly šaty v rámci Drobné provozovny vlevo v předposledním domě č. 74 před závory. Potravin se prodávaly Na Slovanech za hospodou, komunisté vystavěli malou samoobsluhu v Radlické čtvrti. Neviditelná

ruka trhu ji definitivně zavřela. V akci Z byla vybudována samoobsluha na Homolce.

Výrobní podniky

Z Chemopetrolu Benziny, Interiéru, ČKD -Trakce, Uhelných skladů či Parketárny nemáme žádné informace. UNIPOS nabízel zaměstnání v hezkém prostředí zahrady, dále služby čistírny a služby písmomalířské, možnost kopírování.

Poznámka: všechny kopírky byly dříve pod přísnou kontrolou vedení podniků, aby si nikdo nemohl nic soukromého okopírovat. KSČ si nepřála rozšiřování žádných informací nebo názorů.

Dále v obci pracovalo Družstvo cementářů, Středočeské nakladatelství, Jednota SD. Na rekonstrukci čekaly budovy Středočeského průmyslu masného, jenž přislíbil přispět na předprojektovou přípravu čistírny odpadních vod částkou Kč 700 až 800 tisíc Kčs.

Poznámka: podnik Středočeský průmysl masný byl největším podnikem, který finančně pomáhal městu. U tohoto podniku byla do listopadu 1989 organizována Lidová milice, což byli stranicky uvědomělí muži, kteří se cvičili ve zbrani proti nepřátelům dělnické třídy. Na cvičeních střelby ze samopalů či pistolí dostávali milicionáři ve volných tmavomodrých stejnokrojích s bagančaty na nohou ke svačině úvalské salámy a párky. Jednalo se o nejaktivnější komunisty ve městě mladšího a středního věku.

Ing. Radana Marešová podala zprávy ze **Státního statku** Říčany, statek Úvaly byl součástí. Pěstoval se ozimý ječmen, kukuřice, okopaniny, technické a krmné plodiny. 1 ha směsí přinesl výnos 316 kg masa, 1 090 l mléka. Pisatelka se zmiňuje o negativních dopadech při intenzifikaci zemědělství. Chválila výnos obilovin v hodnotě 6,2 t na 1 ha. V Úvalech byl rekonstruován kravín. Výnosy cukrovky byly díky suchu pod obvyklým průměrem.

Možnost výstavby nového rodinného domku byla v době vlády komunistů problematická, a tak bylo v r. 1959 založeno **Stavební bytové družstvo v Úvalech**, které umožnilo za podmínky mnohahodinových svépomocných prací a finančního vkladu získat byt. Předsedou v r. 1990 byl Vladimír Kazda, jenž mimo jiné řešil plynofikaci, pořádek, organizoval další svépomocné práce na Homolce. V říjnu žádalo SBD o převod pozemků č. 1059/1 KU do svého vlastnictví. Ředitel Státního statku Říčany Ing. Emanuel Pavlík souhlasil.

Spolky

Nadále se scházel **Svaz zahrádkářů** v klubovně v bývalém statku Šťastných. Dobré prostory si na rozdíl od zahrádkářů udržel **Svaz chovatelů drobného zvířectva** ve Foersterově ulici. Zahrádkáři pilně radili na stránkách Života Úval, kterak ochraňovat rostliny, kdy co pěstovat, co koupit, přesadit, zasadit. Chovatelé tradičně vystavovali.

220 členů **Čsl. svazu invalidů** se scházelo asi 20 roků v Husově ulici 98, veškeré výdaje si svaz hradil sám. Ve čtyřech sekcích se scházeli tělesně, sluchově, zrakově a vnitřně postižení spoluobčané. Svaz invalidů trval na této, nebo podobné klubovně, odmítal sdílet stejnou klubovnu s klubem důchodců. Podpis lze přečíst jako Daněk.

Kynologové využívali před nedávnem postavenou novou chatičku s pozemkem za státní silnicí směrem k Oboře.

Klub důchodců se nadále scházel, pořádal výlety, tančil při hudbě Mirka Kočárníka. Hotel Sport v nájmu pana Mrázka poskytl seniorům zdarma prostory. Dík za organizování hezkých odpolední patřil předsedovi p. Miroslavu Daňkovi. 18 zajímavých besed se konalo v kulturním domě, kde senioři získali útulnou klubovnu 30. června. Podnikli 5 zájezdů.

V činnosti byla v tomto roce i **Obec baráčnická** a na Vinici se v chatičce scházeli **myslivci**. /Svaz přátel myslivosti/. Zatím v Úvalech nepřišli o honitbu.

Český svaz rybářů organizoval vždy nejhezčí ples, ale o svých úspěších v lovu ryb na mnohých úvalských rybnících se s nikým nepodělil. K lásce k rybám vedl i 48 dětí.

Chrámový sbor Úvaly pod vedením rodiny Hejskovy ze Škvorce a Oluše Kejřové zval dobré zpěváky k rozšíření sboru.

Po konferenci pionýrských pracovníků se ustavil **Pionýr** bez závislosti na Socialistickém svazu mládeže a stal se nepolitickým sdružením, které díky povolení ministerstva školství mohlo pracovat při základní škole. Pionýrská organizace M. Majerové při ZŠ s počtem 440 svých členů požadovala na MěNV možnost nadále využívat klubovnu na Úvaláku, kterou požadoval zpět znovuobnovený Junák jako náhradu za svou původní odebranou a později vyhořelou chatku. Pionýr se zabýval železničním modelářstvím. Níže podepsané Eva Benešová, Věra Nováková, Anna Jaklová, Jaroslava Frühaufová, Blanka Navrátilová si byly vědomy nešikovného názvu Pionýr. „ Je nutné demokraticky jednat. Pionýr by měl dostat stejnou šanci jako Junák.“ Pionýr připravil na léto dětský tábor.

Středisko bratra Bubáka Český Junák se sešlo 30. ledna na I. informativním srazu. Jejich majetek jim byl po r. 1948 zabaven. Syn úvalského znovuzakladatele Ing. Roman Bubák musel v 50. letech přerušit vysokoškolská studia a jít pracovat na téměř tři roky do dolů na Ostravsku do pracovně technických praporů namísto vojenské služby.

Na znovuobnovení činnosti Českého Junáka, skautů a skautek, se v Úvalech podílela ze školství propuštěná učitelka Libuše Mandová, Roman Brabenec, Ing. Milan Fiedler, Ing. Roman Bubák, Jindřich Lízner, Hana Svobodová, rozená Kejřová. Na 1. srazu, kde se po dlouhé době ozvaly skautské písně, požadovali skauti vrácení majetku na Úvaláku, kde sídlil Socialistický svaz mládeže a v chatičce pionýrský kroužek železničářských modelářů. Chatičku pro vlčata si skauti postavili v r. 1939.

Od února pracovalo v Junáku přes dvě stovky členů v 6 oddílech - světlušky, vlčata, skautky, junáci, roveři a oldskauti. Hned začali připravovat letní tábor. V únoru už vyrazili na tradiční setkání při přechodu Brd. Vedle výletů byly uskutečněny besedy – např. se spisovatelem Jaroslavem Foglarem. V květnu se skauti zúčastnili v Praze 4 mimořádného sněmu Českého Junáka. Starostkou ústřední rady se stala JUDr. Dagmar Burešová.

Vedle výletů např. do Dolánek připravil Junák tradiční letní tábor u rybníka Portáku blízko Kosti. Nejdříve si stany s podsadou postavili skauti, po nich přijely teprve skautky.

Na podzim se skauti a skautky ve svých klubovnách zdokonalovali v morseovce a šifrování, v historii skautingu, ve zdravotově, poznávání listů. Vyráběli koláže,

zvířátka z kaštanů, učili se skautské a národní písně. Bratr Fiedler přinesl staré filmy na setkání oldskautů. Skauti uspořádali mikulášskou besídku a na vánoční pozvali faráře J. Kosteleckého, který jim vyprávěl historii jesliček, Vánoc a přinesl jim ukázat několik biblí.

Poznámka: skauti byli zakázáni nacisty r. 1940, komunisty po únoru 1948 a znovu v r. 1970.

Některé spolky stály bezradně před svou další činností. V květnu se sešli členové **Československého Červeného kříže**, kde mnozí skládali funkce. Často se jednalo o starší občany, takže organizace bez podpory nových členů pomalu v Úvalech zanikala.

Poznámka: mnozí ještě před válkou narození členové ČCK se cítili být kompromitováni posledními 40 lety, kdy případná zdravotnická služba byla poskytována především na průvodech 1. máje, v době spartakiád v letech 1955 – 1985, ale i při sportovních kláních. Lékárník Zbejval, velmi vzdělaný a kultivovaný muž, odmítl sepsání vzpomínek.

V roce 1990 se již tradiční prvomájový průvod městem a připravovaná a spartakiáda nekonaly.

Kronika – do archivu města Úval předala pí Vlastimila Koblížková památník setkávání své třídy ze základní školy až do r. 1988. Památník byl veden s bohatou fotodokumentací. Městskou kroniku připravoval PhDr. Stanislav Sedlmayer.

Ochránci přírody si ústy dr. Kramáře posteskli nad malou členskou základnou. Přitom lze s potěšením sčítat káňata, lysky, mraveniště, vyhlášená chráněná území, pomáhat lesníkům i zemědělcům.

Ekologové seznamovali s chráněným územím Na plachtě, p. Aulický s prací čističky odpadních vod Na Homolce. Vysvětlovali, že ropné látky, příliš mnoho tuků nebo barvy a sloučeniny kovů do odpadu nepatří.

Sport

Sportovci chtěli skončit se zkosnatěným Svazarmem a Aeroklubem, který hájil zájmy armády a nikoliv sportovců. Pražská organizace nově vznikající **Letecké amatérské asociace Československa** se obrátila i na mnohé letecké nadšence amatérského létání, závěsného létání a modeláře v Úvalech. Musím připomenout mnohaletou práci s dětmi Jana Kučery, jenž učí cca 26 dětí trpělivosti v **leteckém modelářském kroužku** v klubovně Na Slovanech od r. 1971. Dospělí letečtí modeláři se o víkendech za málo větrného počasí stále scházejí, po r. 1990 byli schopni si pomalu začít stavět rogalla a létat na nich.

V 50. letech musely být všechny oddíly součástí Svazarmu /Svaz pro spolupráci s armádou/. V polovině 60. let vytvořila v Úvalech skupina mladých střelců organizaci Svazarm II, v r. 1968 se střelci a šermíři osamostatnili pod názvem **Střelecký klub Úvaly**. V době normalizace museli sportovci znovu přejít pod Svazarm. Vytvořili si střelnici za koupalištěm, nad nímž se postupně hromadila černá skládka. Pan Ťupa vyzýval všechny zájemce o sportovní střelbu ke vstupu do nového samostatného **Střeleckého klubu Úvaly**.

Členové **Tělovýchovné jednoty Sokol Úvaly** se přihlásili znovu k myšlenkám Tyrše a Fügnera. Snažili se svým členům, z toho 105 dětem, zprostředkovat dávno zasuté informace o výchovném významu Sokola, jeho osobností, sletech apod.

Sokolovna s restaurací a památkově chráněný objekt č. 6 potřebovaly opravu, a tak výbor vyzýval **cvičence i házenkáře**, aby přiložili ruku k dílu. Sokolové, hlavně rodina Drábových, položili základ k hotelu, restauraci a cukrárně. Dále sokolové vyzývali k dobrovolnickému cvičení s mládeží. Oznámili úmrtí letitého sokola, výborného házenkáře Bódi Prokúпка.

TJ Sokol se rozhlížel po možnosti si půjčit, aby dobudoval zamýšlený hotel s restaurací. Nakonec poskytla úvěr Česká spořitelna, aby mohli sokolové platit hotově, což byla podmínka. Bývalá prádelna v části památkově chráněného objektu č. 6 byla svépomocí opravena a byl zde zahájen provoz cukrárny, kde se začala prodávat zmrzlina. Všechny práce, většinou svépomocí, se uskutečňovaly pomalu.

Sokolovna byla vedle kulturního domu druhým sálem, kde šlo připravit koncert nebo ples. Základní škola nedisponovala žádnou tělocvičnou, a tak byla léta podepisována smlouva o pronájmu ke cvičení žáků.

Ve Slavoji trénovalo mimo dospělých 42 dětí.

Sportovní klub Úvaly, především fotbalisté, pokračovali ve sportovních soutěžích. Svou činnost dále rozvíjel **Tenisový club Úvaly**.

Vedoucí Automobilového klubu v Úvalech, slepý Rudolf Tuček, seznamoval s činností nového **Sdružení sportovních jezdců**. Nabízel i opravy na autech včetně svátků. Za úvalský Automotoklub startovaly čtyři posádky na mistrovství Čech v Rally Crossu, jedna posádka Mottl-Drásta s vozem VAZ 2105 na celorepublikovém mistrovství.

Demografie

Počet úmrtí obvykle dvakrát převyšoval počet narození. Úvaly stárly a počet obyvatel se zmenšoval pod 5 000.

V Úvalech žilo 15 romských obyvatel, z toho 6 žen. Dvěma svobodným matkám, z nichž jedna byla negramotná, poskytoval národní výbor na 1 dítě Kčs 700,- a na 3 děti Kčs 1 000,-. 1 dítě navštěvovalo mateřskou školu, 5 až 7 romských dětí zvláštní školu.

Podíl starých lidí nad 65 let byl v Úvalech vysoký. Domov důchodců, nazývaný dům hrůzy, se nacházel na kopci po levé straně Štefánikovy ulice v č. 89. Do domu zatékalo, nebylo tam zavedeno řádné osvětlení, každý si donášel do pokoje uhlí sám, objekt nebyl napojen na splaškovou kanalizaci, nebyla možnost volného přístupu k telefonu. Zdravotnická péče byla na dobré úrovni. Dům byl v následujícím roce restituován.

Ve městě žilo kolem 1 400 mladých lidí ve věku od 6 do 25 let. Celkový počet mladých lidí v různých organizacích a spolcích činil 1 230 lidí, ale vzhledem k tomu, že některé děti navštěvovaly více organizací, vyjevil se fakt, že asi 500 jedinců nemělo zájem se sdružovat. Hlavně klesl počet cvičících mladých lidí v obou jednotách. Předseda komise Ing. Radslav Pivoňka, člen rady MěNV volal po nových společenských místnostech, byť jsme stále měli k dispozici kulturní dům. Pro větší společenské akce se jevila potřeba znovuzaložení služby Veřejné bezpečnosti, tedy stálá přítomnost příslušníků VB ve městě.

Závěrem

V rámci zrušení či přestavby státních podniků si mnozí Úvaláci museli hledat nové zaměstnání, mnohdy v jiném oboru. Praha vzdálená 30 minut jízdy vlakem stále nabízela své pracovní příležitosti.

Lidé směli podnikat a využívat občanských svobod. Poprvé od r. 1946 se uskutečnily svobodné volby.

Na nové vedení města čekala výstavba inženýrských sítí, bezprašného povrchu silnic, nová čistička, vyčištění rybníků, opravy mostků, velké ekologické problémy, nabádání obyvatel, aby poskytovali obchodní služby, dostavění a pronajmutí nákupního střediska, opravy budov v majetku města, vybudování podmínek pro důstojné stáří v domovech pro seniory, restituce, ...

Největší nutností se jevílo zvolení nového vedení města, to se podařilo uskutečnit. Ve svobodných volbách projevíli voliči svou vůli ve volbách do parlamentu a do obecního zastupitelstva. Základní krůčky k demokracii byly učiněny.

Nový předseda MěNV odhadoval vnitřní zadluženost města na 550 mil. Kčs. Začaly se budovat inženýrské sítě, nová budova zvláštní školy, dostavovalo se nákupní středisko, opravila se mateřská školka na Úvaláku. Bylo založeno kulturní zařízení, členové komisí se snažili kontrolovat hygienu v prodejnách, zlepšit u několika jedinců dny ve stáří atd.

Lidé zůstali pasivní, jen po straně kritizovali, rozšiřovali falešné fámy. Téměř všichni se báli vyjádřit otevřeně svůj názor. Pouze část obyvatel se chtěla sdružovat, zakládala nové spolky převážně sportovní povahy. Nedošlo k znovuzaložení divadelního spolku, okrašlovacího spolku, nevzkřísilo se praktikování náboženství. Nedocenitelnou práci pro mladé v Úvalech vykonávaly pracovnice MDDM. Nadále fungoval koordinančí výbor OF a lidovci. KSČ, díky zrušení čl. 4 Ústavy ČSFR, kde bylo zakotveno, že KSČ je hlavní silou ve společnosti, přestala rozhodovat o životě ve městě včetně zasahování do možnosti studia či profesního uplatnění obyvatel. Při obsazování důležitých postů ve společnosti včetně předsedy MěNV nebo ředitele školy přestal platit bývalý hlavní požadavek, členství v KSČ. Obava komunistů, že budou lynčováni, se nevyplnila. Nikomu se nic nestalo, dokonce někteří zasedli v nových funkcích včetně MěNV. Zanikl Socialistický svaz mládeže, Lidové milice, Svazarm, jehož sklad zbraní se nacházel v č.18 na nám. M. Majerové, celostátní Tělovýchovná jednota, další jednotné organizace pod kontrolou KSČ. Od listopadu se začaly ozývat požadavky na vrácení majetku...

V rámci vypořádání se s minulostí zmíním nejkřiklavější kauzy.

Bohumil Trnka, 1905 -20004,

učitel, školní inspektor, později dělník, jenž přežil dvouapůlletý žalář v době nacismu. První předseda národního výboru po válce. Za údajnou činnost s cílem obnovit Sociálně demokratickou stranu, jež byla násilně včleněna do KSČ, si odseděl v letech 1954 -1959 5 let. V r. 1968 byl rehabilitován.

PhDr. Vladimír Struska, 1925 - 2 000,

pomocný dělník, filozof, bojovník za lidská práva, tajemník Panevropské unie Čech a Moravy, nositel státního vyznamenání medaile Za hrdinství.

V r. 1949 byl za protikomunistickou činnost ve skupině generála Lišky odsouzen na doživotí, pracoval v uranových dolech na Příbramsku. V r. 1960 byl podmíněčně propuštěn a nadále sledován.

Seznam vojáků, kteří byli členy PTP / Pracovně technických praporů/ v 50. letech /Tak zvaně třídně nespolehliví branci byli odvedeni na nucené práce do dolů, na velké stavby, aniž byli cvičeni ve zbrani. Doba povinné vojenské služby v délce trvání 2 let jim byla prodlužována, odvedeni bývali i bývalí vojáci/.

Brousek František	23.11. 1926	Havlíčková 232
Bubák Roman Ing.	22.5. 1929	Čechova 219
Kadeřábek Vladimír	24.7. 1929	Horova 777
Loskot Jiří	8.1. 1931	Chorvatská 1313
Skorkovský Karel	7.9. 1929	Vítězslava Nováka 305
Švestka Saša	31.7. 1923	Maroldova 1203
Tykač Evžen	19.4. 1932	Nad koupadlem 1395
Vondráček Tomáš	21.12. 1918	Jiráskova 656 /více než třicetiletý/
Bánský Otakar	5.7. 1929	Nerudova 122
Kameník Ota Ing.	25.11. 1929	Havlíčková 171
Kodr Zdeněk	23.6. 1928	Husova 684

Seznam sestavil Jiří Loskot v Brandýse nad Labem s poznámkou, že nemusí být úplný.

K PTP patřil i [Vladimír Lopatuk](#), narozený 17.12. 1929, bydlel od 7.1. 1939 do r. 1946 v ulici Nikose Belojanise, č. 274. Krátce se vrátil do Úval v r. 1947 z bydliště v Příbrami, kam se znovu téhož roku odstěhoval. V Úvalech byl přihlášen ještě od 7.1. 1954 do 3.5. 1956. Za odboj vůči komunistům byl v 90. letech, kdy zastával funkci předsedy konfederace nucených praporů, vyznamenán Řádem T. G. Masaryka.